וְאֶחָד אֵינוֹ מַכִּיר, שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר (עב) מוֹסֵר שְׁבִיתָתוֹ לַמַּכִּיר וְאוֹמֵר שְׁבִיתָתֵנוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי: **יג** * וְדַוְקָא (עג) לָבָא בְּדָרְךָ הִתִּירוּ לוֹ כְּהַאי גַּוְנָא, אֲבָל לֹא לְמִי שֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ. וְאִם אָמַר כֵּן, לֹא עָלָה לוֹ, וְאֵין לוֹ אֶלָּא (עד) שְׁבִיתַת בֵּיתוֹ:

ג' אי בשנה ערובין נ"א (ע"ב). ורכב נחמן, הסכמת הפוסקים.

תִּי דִּין הַמַּחֲזִיק בַּדָּרָךְ כְּדֵי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה. וּבוֹ ג' סְעִיפִים:

א רמב"ם פרק ז' מהלכות ערובין (ה"ב), וכתב הרב המגיד שהוא מסכם מדברי מאיר ורבי יהודה לפי אוקימתא דרב נחמן שם (נא.).

א א[א]מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָתוֹ (א) בְּמָקוֹם יָדוּעַ אֶצְלוֹ, וְהֶחֱזִיק בַּדָּרָךְ וְהָלַךְ כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם (ב) * וְיִקְנֶה בּוֹ שְׁבִיתָה, (ג) אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ וְלֹא עָמַד שָׁם, אֶלָּא הֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ לָלוּן אֶצְלוֹ אוֹ (ד) שֶׁחָזַר מֵעַצְמוֹ לָלוּן אֶצְלוֹ אוֹ שֶׁנִּתְעַכֵּב, יֵשׁ לוֹ לְהַלֵּךְ לְמָחָר עַד מָקוֹם שֶׁנִּתְכַּוֵּן לוֹ וּמֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, שֶׁבֵּינוֹן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ לִקְבֹּעַ שָׁם שְׁבִיתָתוֹ (ה) וְהֶחֱזִיק בַּדָּרָךְ, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁעָמַד שָׁם אוֹ שֶׁהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ שָׁם. (ו) * בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעָנִי, שֶׁאֵין מַטְרִיחִין אוֹתוֹ לְהַנִּיחַ עֵרוּב, אוֹ בָּרְחוֹק כְּגוֹן שֶׁהָיָה בָּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הָרִאשׁוֹנָה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה וכן דעת) שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאֵין דְּבָרָיו מֻכְרָחִים, וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה (מ) בְּוַדַּאי יֵשׁ לְזַהֵר לְסַיֵּם מָקוֹם שְׁבִיתָתוֹ בְּצָמְצוּם כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: **יב** (עב) **מוֹסֵר שְׁבִיתָתוֹ לַמַּכִּיר.** שֶׁאוֹמֵר לוֹ (מ) שְׁבִיתָתִי עִמְּךָ, וְהַמַּכִּיר אוֹמֵר שְׁבִיתָתֵנוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי: **יג** (עג) **לָבָא בְּדָרְךָ וְכוּ'.** דְּמִשּׁוּם (מט) דְּהוּא יָגֵעַ בַּדָּרָךְ, הוּא דְּהַקַּלּוּ שֶׁקּוֹנֶה שְׁבִיתָה בְּדִבּוּר בְּעָלְמָא מַה שֶּׁאָמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ, אֵין קוֹנֶה שְׁבִיתָה אֶלָּא כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו וְיוֹשֵׁב שָׁם עַד שֶׁתַּחְשֹׁךְ אוֹ שֶׁמְּנִיחַ שָׁם מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת: (עד) **שְׁבִיתַת בֵּיתוֹ.** בָּזֶה אֲפִלּוּ דַּעַת רִאשׁוֹנָה דִּלְעֵיל בְּסָעִיף י"א [דְּסָבְרָא לֵיהּ שָׁם לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ] מוֹדֶה דְּיֵשׁ לוֹ שְׁבִיתָה בְּבֵיתוֹ, (ס) דְּכֵיוָן דְּעוֹמֵד בְּבֵיתוֹ וַדַּאי נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקְנֵי שְׁבִיתָה בְּבֵיתוֹ כְּשֶׁלֹּא יוֹעִיל אֲמִירָתוֹ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה בְּמָקוֹם אַחֵר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סוֹף סִימָן ת"ח בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לא):

א (א) **בְּמָקוֹם יָדוּעַ.** הַיְנוּ שֶׁאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מְסֻיָּם, כְּגוֹן אִילָן אוֹ גֶּדֶר, וְכַנַּ"ל בְּסִימָן הַקּוֹדֵם (סי"א): **(ב)** **וְיִקְנֶה בּוֹ שְׁבִיתָה.** הַמְחַבֵּר סָתַם כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ז ה"ב). (פ) אָמְנָם דַּעַת הָרִבּוּי פּוֹסְקִים דְּדַוְקָא אִם יְצִיאָתוֹ הָיְתָה שֶׁלֹּא עַל מְנָת לַעֲרֹב וְרַק לָלֶכֶת לְמָקוֹם אַחֵר בְּסוֹף אַרְבָּעָה אַלְפַּיִם מִכָּאן, זֶה נֶחְשָׁב לְבָא בְּדָרְךָ, וְאָמְרִינַן אַף שֶׁהֶחֱזִירוּ חֲבֵרוֹ לָלוּן אֶצְלוֹ, כֵּיוָן דַּאֲנָן סָהֲדֵי דְּבָעֵי לְמֵיזַל לְהָתָם, אַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, כְּמַאן דְּאָמַר דְּמֵי, וְקָנֶה שָׁם שְׁבִיתָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁרָגִיל תָּמִיד לִקְנוֹת שְׁבִיתָה שָׁם, דִּבְרַוַּדַּאי נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת שְׁבִיתָה שָׁם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לֵילֵךְ לְמָחָר לְשָׁם, אֲבָל בְּיָצָא כְּדֵי לַעֲרֹב לֹא חָשִׁיב כְּבָא בַּדָּרָךְ, וְרַק כְּיוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ דְּלֹא הָוֵי עֲרוּב בְּאֲמִירָתוֹ לְבַד: **(ג)** **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ.** וְהוּא שֶׁהָיָה בְּאָפְשָׁר לְהַגִּיעַ, כְּבסִימָן הַקּוֹדֵם (סי"א): **(ד)** **שֶׁחָזַר מֵעַצְמוֹ לָלוּן.** הַיְנוּ, שֶׁמִּתְּחִלָּה לֹא נִתְכַּוֵּן לָזֶה, כִּי יָצָא עַל מְנָת לַחְשֹׁךְ שָׁם וְלִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה בְּרַגְלָיו, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ לַחֲזֹר וְלָלוּן בְּבֵיתוֹ וּלְמָחָר לֵילֵךְ לְשָׁם. וְאִם נִמְלַךְ (ג) לְגַמְרֵי, בְּוַדַּאי נֶעֱקַר לְמַפְרֵעַ מַה שֶּׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה שָׁם, וַהֲרֵי הוּא כִּבְנֵי עִירוֹ: **(ה)** **וְהֶחֱזִיק בַּדָּרָךְ.** דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ בָּזֶה כְּבָא בַּדָּרָךְ, בְּסִימָן הַקּוֹדֵם (סי"ג): **(ו)** **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּעָנִי וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, בְּעָנִי שֶׁאֵין לוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְהַנִּיחַ עֵרוּב, וּלְהַטְרִיחוֹ שֶׁיֵּלֵךְ וְיַעֲרֹב בְּרַגְלָיו לֹא רָצוּ חֲכָמִים, עַל כֵּן מַתְּר לוֹמַר (ג) בְּבֵיתוֹ שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם

בֵּאוּר הַלָּכָה

לָנוּ רַק הָרַבּוּי חֲנַנְאֵל וְהָרִי"ף. הִנֵּה בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל מְבֹאָר דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן, עַיֵּן שָׁם דְּלַדַּעַת רַב הֵיכָא דְּאָמַר 'שְׁבִיתָתִי תְּחִתִּיו' דְּלֹא סַיֵּם אַתְרֵיהּ, לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ, וְאַף לְדַעַת שְׁמוּאֵל, הָלַא אֵין לוֹ רַק מִמְּקוֹמוֹ עַד הָאִילָן מִשּׁוּם סָפֵק אֲבָל לֹא לְאַחֲרָיו כְּלוּם וְכַנַּ"ל, וְכֵן הֵיכָא שֶׁאָמַר 'שְׁבִיתָתִי בְּרְחוֹק מַאֲלָפַיִם', מְפֹרָשׁ בְּהָדְיָא בְּרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל בְּדַף נ' עַמּוּד ב' דְּלִכְלֵי עִלְּמָא לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ, וּכְדַעַת שְׁאָרֵי מְפָרְשִׁים בְּסוּגְיָא זוֹ [וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁיִּשֵּׁב בִּדְחַק הַסּוּגְיָא גַּם לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם], וְגַם מַהֲרִי"ף אֵינוֹ מוּכָח דְּסָבְרָא לֵיהּ כְּהָרַמְבַּ"ם בָּזֶה, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּקַאֵי בְּשִׁיטַת הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל דְּנִפְקָא מִנַּיְהוּ בֵּין מְקַצָּת מְקוֹמוֹ מְסֻיָּם אוֹ לֹא, דְּהָאֵינוּ מְסֻיָּם כְּלָל אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה וַדַּאי וְרַק יֵשׁ לוֹ מִמְּקוֹמוֹ עַד הָאִילָן מִכֹּחַ מִפֹּה נַפְשָׁךְ כַּנַּ"ל, וּבְמְקַצָּת בֵּיתוֹ מְסֻיָּם קוֹנֶה שְׁבִיתָה שָׁם וְיֵשׁ לוֹ אַף מֵאִילָן וְלְהַלָּן, אֲבָל לְעִנְיַן קְנִיַּת שְׁבִיתָה בְּמְקוֹמוֹ כְּשֶׁלֹּא סִיֵּם שְׁבִיתָתוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁהֶחֱזִיק שְׁבִיתָתוֹ בְּפֵרוּשׁ חוּץ לְתְחוּם אֵינוֹ מוּכָח כְּלָל מֵהָרִי"ף דְּסָבְרָא לֵיהּ כֵּן, וּפְשִׁטִיּוּת הַסּוּגְיָא בְּדַף נ' עַמּוּד ב' דְּבַהֶחֱזִיק שְׁבִיתָתוֹ תְּרֵי אִלֵּפֵי גַּרְמִידֵי מִמְּקוֹם רַגְלָיו לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ, מוּכָח לְהָפֵךְ, וְכֵן הוּא בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל שָׁם, וְנִרְאֶה לִי שֶׁמָּה שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר 'וְכֵן דַּעַת הָרִי"ף בָּזֶה', כְּכַוָּנָתוֹ כָּתַב כֵּן, דְּהֵינוּ רַק בִּשְׁנֵי דְּיָנִים הָאַחֲרוֹנִים [שֶׁהוּא מֵימְרָא דְּרַב הוּנָא שָׁם] שֶׁהִצְעִיקָם הָרִי"ף בְּהִלְכוֹתָיו, אֲבָל בִּשְׁנֵי דְּיָנִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהֶחֱזִיק מִשָּׁם הָרַמְבַּ"ם דְּקָנָה שְׁבִיתָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה עוֹמֵד בּוֹ כְּשֶׁחָשְׁכָה, אֵין לָנוּ רְאָיָה מֵהָרִי"ף דְּסָבְרָא לֵיהּ כֵּן, דְּאֶפְשָׁר דְּסָבְרָא לֵיהּ רַק דְּלֹא קָנָה שְׁבִיתָה שָׁם לְהִיוֹת מַתָּר מֵעֲבַר לְהָאִילָן, אֲבָל גַּם מֵעֲבַר לְרַגְלָיו סָבְרָא לֵיהּ דְּאֵינוֹ מַתָּר, וּכְדַעַת רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל הַנַּ"ל:

יג * וְדַוְקָא לָבָא בְּדָרְךָ הִתִּירוּ לוֹ. וְאַפְלּוּ אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פֵּת, סְגִי לֵיהּ בְּמֵה שֶׁאֹמַר 'שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי', כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵעִירוֹ עַל דַּעַת שֶׁלֹּא לַעֲרֹב [רְצוֹנוֹ לוֹמַר, זֶה מִקְרֵי בָּא בַּדָּרָךְ], כֵּן כָּתַב אֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק כו) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (ס"ק טו), וּכְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א (נא:) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף, וְכָתַב הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁכֵּן מַשְׁמַע גַּם כֵּן מַהֲרַמְבַּ"ם (פ"ז הל' ב'-ג') דְּסָבַר הֵכִי [וְכֵן הוּא גַּם כֵּן מַשְׁמָעוּת הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (נא:), וְהָרִיאַ"ז הַמּוּבָא בְּשִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים (יד: אות ב), וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָּ"א (נא:)], וּדְלֹא כְּרַשִׁ"י (מט: ד"ה והוה) דְּסָבַר דְּבָעֵינַן תַּרְתֵּי, בָּא בַּדָּרָךְ וְאֵין עִמּוֹ פֵּת. וּבְדַרְשָׁה (סק"ז) כָּתַב דְּגַם רַשִׁ"י מוֹדֶה לָהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"א עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוּכָח מִפְּשׁוּטֵי הַסּוּגְיָא דְּזַק אִם אָחַז בַּדָּרָךְ יָכוֹל לוֹמַר 'שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי', וּמִשּׁוּם דְּרַבָּא אֵין לוֹ פֵּת לֹא פְּלִיג רַבָּנָן וּכְעָנִי חָשׁוּב אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּת אָצְלוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרִיטְבָּ"א. וְעַיֵּן לְקַמִּיהּ בְּסִימָן ת"י בְּבֵאוּר הֲלָכָה בְּסָעִיף א' (ד"ה במה דברים אמורים):

א * **וְיִקְנֶה בּוֹ שְׁבִיתָה.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ב) שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִמְנָם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא דְּוַקָּא פּוֹסְקִים וְכוּ' [וְעַיֵּן זֶה כָּתַב גַּם כֵּן הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו]. וְהַפּוֹסְקִים, וּמֵה שֶׁכָּתַבְנוּ 'בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שָׁרָגִיל לִקְנוֹת' וְכוּ', כֵּן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (נב:) בְּחִדּוּשָׁיו. וְעוֹד כָּתַב הָרִיטְבָּ"א (שם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, **לֹא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אֲנָן סָהֲדֵי שְׁרוֹצֶה לִקְנוֹת שְׁבִיתָה וְאֵין צָרִיךְ אֲמִירָה, אֶלָּא לְזֶה דְּוַקָא שֶׁיָּצָא מֵעִירוֹ וְהָיָה מַכִּיר אִילָן וְגָדֵר מִסִּים בְּאֶמְצַע רְאוּי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, אֲבָל בְּמִי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר בְּאֶמְצַע שׁוּם מָקוֹם מִסִּים לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, וְלֹא הָיָה דַּעְתּוֹ מֵעוֹלָם עַל** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲיָמְתַי יוּכַל לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָה עַל מָקוֹם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן לְשָׁם וְגַם בְּלִי הַנָּחַת פֵּת], דְּזַקָא בְּעָנִי, וְהֵינוּ אֲפִלּוּ הוּא בְּבֵיתוֹ אוֹ בְּרְחוֹק וְכוּ', וְכֵן מוּכָח מִבֹּאוּר הַגְּרָ"א שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן, וְהַדִּין אִתּוֹ, דְּהָלֹא דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ נוֹטֶה בָּזֶה מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם (פ"ז ה"ג), וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם כֵּן הוּא כְּיָדוּעַ בְּפוֹסְקִים. [אַף דִּלְשׁוֹן הַ'בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים' שֶׁכָּתוּב כֵּן גַּם בְּרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה בִּשְׁיטוּת דְּאַדְּלַעֵיל קַאֵי, מִכָּל מָקוֹם מַכְרָחִין אָנוּ לְפָרֵשׁ כֵּן גַּם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אַף שֶׁהַלָּשׁוֹן דְּחוּק, דְּבֶאֱמֶת אֵין לָנוּ שׁוּם מָקוֹר בַּשַּׁ"ס דְּהֶחֱזִיק בְּדֶרֶךְ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עָנִי דְּוַקָא גַּם כֵּן, דְּאִדְרַבָּה בַּשַּׁ"ס וְכָל הַמְפֹרָשִׁים מִבֹּאוּר לְהַפּוֹךְ, דְּכֵיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּדֶרֶךְ הֲרֵי לֵיהּ עָנִי אַף שֶׁבְּעֶצֶם הוּא עָשִׁיר כְּשֹׁאָר בְּנֵי הָעִיר]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יב (מם) רַשִׁ"י (נא. ד"ה מוסר): **יג** (מם) רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (יד: ד"ה מתני'): **(מן)** וְכֵן פָּסַק הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז סט"ו): **(מס)** עַיֵּן לְקַמִּן בְּסִימָן תי"א (נא. ד"ה מוסר): **(מע)** רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (יד: ד"ה מתני'): **(מפ)** עַיֵּן לְקַמִּן בְּסִימָן תי"א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) וּבְאוֹר הֲלָכָה (ד"ה ונשאר) שָׁם:

א (מצ) רַשִׁ"י (נא: ד"ה איהו) וְרַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן (יד: ד"ה מתני' מי) וְאוֹר זָרוּעַ (ח"ב הל' עירובין סי' קנח) וּמָרְדְּכַי (מצוה רפב) וְרִיאַ"ז (שלטי גיבורים יד: אות ג) וְרַשְׁבָּ"א (נא:) וְרִיטְבָּ"א (שם), וּכְבָר הֵעִיר בָּזֶה הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק כז), עַיֵּן שָׁם: **(נ)** תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (פ"ד מ"ו), וְכֵן מַשְׁמַע מִרַבֵּנוּ יוֹנָתָן (יד: ד"ה מתני'): **(נא)** דְּלֹא קַאֵי הַאי 'בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים' לְעִנְיַן עָנִי כְּשֶׁהֶחֱזִיק בַּדָּרָךְ הַכָּתוּב מִקֹּדֶם, אֶלָּא קַאֵי הַ'בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים' לְעִנְיַן עִקַּר הַדִּין,

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בַּדֶּרֶךְ, אֲבָל אִם לֹא הָיָה עָנִי וְלֹא רָחוֹק, לֹא: ב זֶה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁהַקּוֹנֶה שְׁבִיתָה בְּרִחוּק מָקוֹם שֶׁיַּחֲזִיק בַּדֶּרֶךְ, לֹא שֶׁיֵּצֵא וְיֵלֵךְ בַּשָּׂדֶה, [ג]אֶלָּא אֲפִלּוּ יָרַד מִן הָעֲלִיָּה לֵילֵךְ לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְקֹדֶם שֶׁיָּצָא מִפֶּתַח הֶחָצֵר * הֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה הֶחֱזִיק וְקָנָה שְׁבִיתָה. וְכָל הַקּוֹנֶה שְׁבִיתָה בְּרִחוּק מָקוֹם (ז) [ד]אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא (ח) * כֵּיוָן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ וְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ כָּל שֶׁהוּא, קָנָה שָׁם שְׁבִיתָה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִי שֶׁיָּצָא בְּרַגְלָיו וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁקּוֹנֶה בּוֹ שְׁבִיתָה שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר כְּלוּם, * אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ, קָנָה: ג [ה]אַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁשָּׁלְחוּ אֶחָד מֵהֶם לְהוֹלִיךְ לָהֶם עֵרוּבָם לְמָקוֹם יָדוּעַ וְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ וְהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ וְלֹא הוֹלִיךְ עֵרוּבָם, הֵם לֹא קָנוּ שְׁבִיתָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהֲרֵי לֹא הֻנַּח שָׁם עֵרוּבָם, וְאֵין לָהֶם לְהַלֵּךְ בִּמְדִינָתָם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, (ט) וְהוּא קָנָה שָׁם עֵרוּב, שֶׁהֲרֵי הוּא בָּא בַּדֶּרֶךְ וְנִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת שָׁם וְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ, לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ לֵילֵךְ לְאוֹתוֹ מָקוֹם לְמָחָר וְלֵילֵךְ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ:

ג שָׁם (נב.), מַעֲבְדָא דְּרַב (נַחְמָן) [נָתָן] בַּר אוֹשַׁעְיָא, כְּפִי גִּרְסַת הָרִי״ף (טו.). ד שָׁם בִּבְרַיְיתָא (נב.), וּכְרַבִּי יוֹסִי וּכְאוֹקִימְתָּא דְּרַב יוֹסֵף. ה מִשְׁנָה שָׁם, וּכְרַבִּי יְהוּדָה. הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ז׳ מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין (ה״ח).

תיא מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ בַּמִּזְרָח וְנָתַן הָעֵרוּב בַּמַּעֲרָב. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]מִי שֶׁהָיָה (א) בְּמִזְרַח בֵּיתוֹ בַּשָּׂדֶה, (ב) וְאָמַר לִשְׁלוּחוֹ לְעָרֵב לוֹ בַּמַּעֲרָב, אִם נָתַן (ג) הָעֵרוּב

א מִשְׁנָה עֵרוּבִין ס׳ (ע״א).

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי כִּי אִם כְּשֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ, וּבְעָשִׁיר אַף בְּשֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ אֵין לְהָקֵל כִּי אִם כְּשֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ מַמָּשׁ. וְהוּא לִכְאוֹרָה פֶּלֶא, דְּמִנַּיִן לוֹ כָּל זֶה, וְלוֹמַר דְּפֵרֵשׁ כֵּן דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּהַאי בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים אַדִּלְעֵיל קָאֵי, הוּא דָּבָר בָּדוּי, דַּהֲלֹא דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ נוֹבֵעַ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם (פ״ז ה״ג), וְדַעַת הָרַמְבַּ״ם דַּאֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ מֻתָּר הָעָנִי לוֹמַר כַּיָּדוּעַ בַּפּוֹסְקִים. וְנִרְאֶה דְּכָתַב זֶה בְּדֶרֶךְ הַכְרָעָה, דְּלֹא רָצָה לִפְסֹק כְּדַעַת הָרַמְבַּ״ם שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לְעָנִי אֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ לוֹמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אַף דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן גַּם דַּעַת הָרִי״ף (יד:) שֶׁכָּתַב בִּסְתָמָא דִּבְעָנִי הֵקֵלּוּ וּכְפַשְׁטִיּוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ״ס (נא.), וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא בַּדֶּרֶךְ דַּוְקָא, וְגַם בָּרֵז״ה (יד: ד״ה ובהלכות) מְבֹאָר כֵּן לְהָדְיָא עַיֵּן שָׁם, מִכָּל מָקוֹם רֹב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל זֶה, וְהוּא הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל [שֶׁהֵבִיא הָרִיטְבָּ״א (נא:) בִּשְׁמוֹ, וּבְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל שֶׁלְּפָנֵינוּ לֹא נִמְצָא דָּבָר זֶה] וְרַשִׁ״י (שם ד״ה עני) וְרַבֵּנוּ יוֹנָתָן [בְּפֵרוּשׁוֹ בַּמִּשְׁנָה] וְאוֹר זָרוּעַ (ח״ב הל׳ עירובין סי׳ קנח), וְכָתַב כֵּן בְּשֵׁם רַשְׁבַּ״ם, וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַשְׁבָּ״א (נא:) וְהָרִיטְבָּ״א (שם) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב חלק יח), וּלְדִבְרֵיהֶם כָּל שֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ לֹא חֲשִׁיב עָנִי לְעוֹלָם, כִּי לֹא מָצוּי עָנִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וְלָכֵן לֹא פְּלוּג רַבָּנָן, וְרַק בַּדֶּרֶךְ. אֶמְנָם לְעִנְיַן הֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ שֶׁהֶחְמִיר הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז סי״ז) שֶׁהִצְרִיךְ שֶׁיְּהֵא גַּם עָנִי דַּוְקָא, לִכְאוֹרָה הוּא נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים, דְּהָרַמְבַּ״ם גּוּפָא לֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן וְכַנַּ״ל, וְכָל הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ״ל כֻּלָּם סוֹבְרִים דִּבְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ אַף עָשִׁיר כְּעָנִי חָשׁוּב, וּמִשּׁוּם דְּרֹב הָעוֹמְדִין בַּדֶּרֶךְ אֵין פַּת מָצוּי לָהֶן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל, וְכֵן הוּא מַשְׁמָעוּת הַשַּׁ״ס (שם) דְּקָאָמַר אִיהוּ כֵּיוָן דִּנְפַק לְאֹרְחָא הָוֵי לֵיהּ עָנִי. אֶמְנָם מִכָּל מָקוֹם אֵין דִּבְרֵי הַחַיֵּי אָדָם דְּחוּיִים מֵהֲלָכָה, מִשּׁוּם דְּעִקַּר הֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ לְדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְעָרֵב, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב), וְהוֹכִיחוּ כֵּן מִלְּשׁוֹן הַשַּׁ״ס (נא:) דְּקָאָמַר מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים בִּשְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת, דְּמַשְׁמַע דַּוְקָא כְּשֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְבֵית אַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחַר וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ לַחֲזֹר וְלָלוּן לְעַת עַתָּה בַּבַּיִת, דְּאִז יֵשׁ לְחָשְׁבוֹ כְּבָא בַּדֶּרֶךְ, אֲבָל בְּיָצָא עַל מְנָת לְעָרֵב לֹא חָשׁוּב כְּבָא בַּדֶּרֶךְ אֶלָּא הֲרֵי הוּא כְּיוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְעָרֵב בְּפַת דַּוְקָא מִפְּנֵי שֶׁפִּתּוֹ מְצוּיָה לוֹ בְּבֵיתוֹ, וְלָכֵן דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם דְּיֵשׁ לָחֹשׁ לְדַעַת כָּל הָנֵי רַבְּוָתָא, וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים אֶלָּא דַּוְקָא בְּעָנִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וּבְצָרוּךְ דַּעַת הָרַמְבַּ״ם וְהָרַז״ה הַנַּ״ל דִּבְעָנִי מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ, וְנָכוֹן הוּא. [וּבְסֵפֶר גְּאוֹן יַעֲקֹב (נא:) כָּתַב דְּאַף לְהָרַמְבַּ״ם וְכֵן לַתּוֹסָפוֹת (נא: ד״ה ויצא) וְרַמְבַּ״ן, עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ שֶׁיֵּצֵא עַל מְנָת לְהַחְשִׁיךְ שָׁם וְאַחַר כָּךְ לָלֶכֶת לַמָּקוֹם הַשֵּׁנִי, וְלֹא בְּיָצָא לִקְנוֹת שְׁבִיתָה וְלַחֲזֹר וְלָלוּן בְּבֵיתוֹ, וּלְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ נַמִי יֵשׁ לְיַשֵּׁב בְּאֹפֶן זֶה]. אָכֵן בְּבָא בַּדֶּרֶךְ מַמָּשׁ, בְּוַדַּאי קוֹנֶה שְׁבִיתָה בַּאֲמִירָתוֹ, אַף שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ פַּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ת״ט (ביה״ל ד״ה ודוקא):

ב * הֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ הֲרֵי זֶה הֶחֱזִיק וְכוּ׳. כָּאן לֹא הִזְכִּיר אוֹ שֶׁחָזַר מֵעַצְמוֹ כְּבַסָּעִיף הַקּוֹדֵם. וְאֶפְשָׁר דִּבְדַוְקָא נָקַט, דִּבְסָעִיף א׳ שֶׁהֶחֱזִיק מַמָּשׁ בַּדֶּרֶךְ, אַף שֶׁחָזַר מֵעַצְמוֹ קָנָה שְׁבִיתָה, אֲבָל כָּאן שֶׁלֹּא יָרַד רַק מִן הָעֲלִיָּה, אֶפְשָׁר דְּדַוְקָא כְּשֶׁהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ וְלֹא מֵעַצְמוֹ. וּבְרִיטְבָּ״א (נב.) כָּתַב, בְּהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ דַּוְקָא בְּהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ וְלֹא מֵעַצְמוֹ, דְּהָתָם אָמְרִינַן דְּנִמְלַךְ הוּא. מִכָּל מָקוֹם אַף לְהָרַמְבַּ״ם (פ״ג ה״ט) יֵשׁ לוֹמַר דְּרַק בְּהֶחֱזִיק מַמָּשׁ בַּדֶּרֶךְ מֵקַל גַּם בְּחָזַר מֵעַצְמוֹ, אֲבָל בְּיָצָא רַק מִפֶּתַח בֵּיתוֹ מוֹדֶה לְהָרִיטְבָּ״א, וּכְפַשְׁטִיּוּת לְשׁוֹן הָעֲבְדָא דְּמַיְיתֵי שָׁם בַּגְּמָרָא מֵרַב יְהוּדָא דְּמַיְירֵי שָׁם בְּהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ. וּבְחַיֵּי אָדָם (כלל עז סי״ז) מַשְׁמַע דְּגַם בָּזֶה מְקִלִּינַן אַף בְּחָזַר מֵעַצְמוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא:

* כֵּיוָן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ וְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ וְכוּ׳. הִנֵּה בְּסוֹף סִימָן הַקּוֹדֵם רֵישׁ סָעִיף י״א כָּתַב ׳וְאָמַר שְׁבִיתָתִי תַּחְתָּיו בְּעִקָּרוֹ׳ וְכוּ׳, וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, וְלֹא כָּתַב דְּגָמַר בְּלִבּוֹ נַמִי מְהַנֵּי, וְלִכְאוֹרָה כָּל שֶׁכֵּן הוּא שָׁם דִּמְהַנֵּי גָּמַר בְּלִבּוֹ. אָכֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁם גָּרַע לְעִנְיָן זֶה, דְּכָאן שֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ עָרֵב שַׁבָּת עַל מְנָת לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה [אוֹ עַל מְנָת לֵילֵךְ לְעִיר אַחֶרֶת לְדַעַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים, וְאַף דִּלְבַסּוֹף חָזַר לְעַת עָרֵב לָלוּן בְּעִירוֹ, גַּם כֵּן אֲנָן סָהֲדֵי דְּכַוָּנָתוֹ לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה וְכַנַּ״ל], יְצִיאָתוֹ מוֹכַחַת עַל כַּוָּנָתוֹ לִקְנוֹת, אֲבָל הָתָם דְּמַיְרֵי כְּשֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ מִכְּבָר, אֵין כַּוָּנָתוֹ מוֹכַחַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו, וְעַל כֵּן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפִיו דַּוְקָא, וּמְצָאתִי אַחַר כָּךְ שֶׁכֵּן כָּתַב בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״א). אָכֵן בֶּאֱמֶת גַּם שָׁם אֵין כָּאן מַעֲשֶׂה הַמּוֹכִיחַ עַל הַכַּוָּנָה כְּדֶאָמְרִינַן בְּעֵרוּבִין (ל״ח) [ל״ט] (ע״א) בַּגְּמָרָא דִּלְמָא חֲמָרָא אִירְכַס לֵיהּ עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוּכָח מֵהָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו דַּף נ״ב (ע״א) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְרַב יוֹסֵף אָמַר וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מוֹרֶה פַּשְׁטִיּוּת לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ז׳ מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין הֲלָכָה ג׳, עַיֵּן שָׁם דְּגַם בְּבָא בַּדֶּרֶךְ מְהַנֵּי כַּוָּנָה, וְעַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת דַּף מ״ט עַמּוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאָמַר שֶׁכָּתְבוּ וְהָא דְּנָקַט וְאָמַר אַטּוּ כְּשֶׁאוֹמֵר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, דְּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה מִזֶּה דְּסָבְרִי דְּהָתָם בָּעֵי אֲמִירָה דַּוְקָא, אֶפְשָׁר דִּפְלִיגִי אַהֲרַמְבַּ״ם, אוֹ דְּמַחֲשָׁבָה כְּדֵי לִקְנוֹת גַּם כֵּן כַּאֲמִירָה דָּמְיָא, וּלְאַפּוּקֵי בְּאוֹמֵר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי, דְּשָׁם אֵין צָרִיךְ אֲפִלּוּ הַכַּוָּנָה כְּדֵי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ת׳ (ס״א):

* אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ וְכוּ׳. זֶהוּ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ז ה״ט), וְכֵן כָּתַב הָרֹא״ש בְּפֶרֶק מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ אוֹת י״ג דְּעָשִׁיר הָעוֹמֵד בְּעִירוֹ וּמַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם בָּעִינַן שֶׁיְּכַוֵּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

פְּלוֹנִי. וּבְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ, אַף בְּעָשִׁיר יָכוֹל לוֹמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּמַה שֶׁכָּתַב אוֹ בְּרָחוֹק כְּגוֹן שֶׁהָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ, כְּבָר בֵּאֵר מִתְּחִלָּה דִּבְהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ הֵקֵלּוּ כְּאִלּוּ בָּא מַמָּשׁ בַּדֶּרֶךְ. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה במה דברים אמורים) שֶׁהֵבֵאנוּ דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּאַף בְּעָנִי לֹא הֵקֵלּוּ לוֹמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי כְּשֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ כִּי אִם כְּשֶׁהֶחֱזִיק כְּבָר בַּדֶּרֶךְ, וְכֵן פָּסַק הַחַיֵּי אָדָם (כלל עז סי״ג):

ב (ז) אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְכוּ׳. וְיֵשׁ (ד) חוֹלְקִין, דְּדַוְקָא בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים בִּשְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת, דְּהָתָם אָמְרִינַן אַף דְּהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ, מִכָּל מָקוֹם הָיָה דַּעְתּוֹ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל אַחַר כָּךְ לֵילֵךְ לְשָׁם, אֲבָל בְּלָאו הָכִי לֹא, דְּאָמְרִינַן דְּנִמְלַךְ הוּא שֶׁלֹּא לֵילֵךְ לְשָׁם עוֹד, (ס) אִם לֹא שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי [בַּ״ח וּבֵית מֵאִיר]: (ח) כֵּיוָן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ. לְשֵׁם שְׁבִיתָה: ג (ט) וְהוּא קָנָה שָׁם עֵרוּב וְכוּ׳. עַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ב׳:

א (א) בְּמִזְרַח בֵּיתוֹ בַּשָּׂדֶה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁהָיָה בַּשָּׂדֶה בְּמִזְרַח בֵּיתוֹ בְּעֵת שֶׁקָּדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם: (ב) וְאָמַר לִשְׁלוּחוֹ. (ג) מִבְּעוֹד יוֹם: (ג) הָעֵרוּב וְכוּ׳ אֵינוֹ כְּלוּם וְנִשְׁאָר וְכוּ׳. דְּכֵיוָן (ג) דְּקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ד) רַשִׁ״י בַּמִּשְׁנָה (נב: ד״ה הוא), וְכֵן כָּתְבוּ הָרִיטְבָּ״א (נב.) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם), הוּבָא בְּהָרַב הַמַּגִּיד (פ״ז ה״ח). וּבְבַ״ח וּבֵית מֵאִיר כָּתְבוּ דְּכָל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִין בָּזֶה, וְלֹא מְצָאתִי בְּהָדְיָא אֶלָּא אֵלּוּ, וְאוּלֵי דַּעְתָּם מִפְּנֵי שֶׁהָעְתִּיקוּ כֻּלָּם לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: (ס) רַשִׁ״י בַּמִּשְׁנָה (שם) וְהָרַשְׁבָּ״א הַנַּ״ל: א (ג) רַשִׁ״י (ס. ד״ה ואמר): (ג) רַשִׁ״י (שם ד״ה ואסור):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah